

OCCUPATIONAL QUALIFICATION STANDARD

Vehicle technician, level 5

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid.

Occupational title	Level of Estonian Qualifications Framework (EstQF)
Vehicle technician, level 5	5

Possible specialisation and titles on occupational certificate	
Specialisation	Title on occupational qualification certificate
Sõiduautodiagnostika	Sõiduautodiagnostik, tase 5
Veauto-, bussidiagnostika	Veauto-, bussidiagnostik, tase 5
Liikurmasinadiagnostika	Liikurmasinadiagnostik, tase 5

Possible partial professional qualifications and titles on occupational qualification certificate	
Title of partial professional qualification	Level of Estonian Qualifications Framework (EstQF)
Mootorsõidukite kliimaseadmete käitleja, tase 5	5
Mootorsõidukite kõrgepingel töötavate jõuseadmetetehnik/käitleja, tase 5	5
Mootorsõidukite gaasiseadmetetehnik/käitleja, tase 5	5
Elektri- ja hübriidmasinate diagnostik, tase 5	5
Mootorsõidukite gaasiseadmetediagnostik, tase 5	5

Part A DESCRIPTION OF WORK

A.1 Description of work Mootorsõidukite hoolduse ja remondi kutsealal on sõidukite pindadehooldaja/rehvitetehnik, tase 3, mootorsõidukitehnik, tase 4 ja mootorsõidukidiagnostik, tase 5 kutsed. Mootorsõidukidiagnostik tegeleb sõiduautode, veoautode, busside ja liikurmasinate diagnoosimise-, remondi- ja rikkepõhjuste analüüsiga, leiab ja kõrvaldab rikkeid. Ta töötab iseseisvalt, kasutades vajadusel remondindmebaase, -katalooge ja -juhendeid ning kannab töövõtjana vastutust nii tööohutuse kui ka hoolduse ja/või remondi tagajärjel tekkinud liiklusohtlike olukordade eest. Vajalik on pidev enesetäiendamine. Diagnostik võib töötada nii üksi kui ka meeskonnas, tema töö eeldab suhtlemist kaastöötajate ja klientidega. Vajadusel juhendab mootorsõidukitehniku tööd. Suunab ja annab juhiseid vigade diagnoosimiseks Juhendab ja aitab analüüsida tehniku kogutud infot täpsema remondimahu kaardistamiseks/määramiseks.
A.2 Tasks A.2.1 Mootorielektronika diagnostika ja remont A.2.2 Jõuülekanne diagnostika ja remont A.2.3 Siinivõrkude diagnostika ja remont

A.2.4 Elektriseadiste ja mugavussüsteemide diagnostika ja remont A.2.5 Juhtimisseadmete ja veermiku diagnostika ja remont A.2.6 Kliimaseadmete (sõitjateruumi soojendus-, ventilatsiooni- ja jahutusseadmete) diagnostika ja remont A.2.7 Turvaseadiste diagnostika ja remont A.2.8 Mootorsõidukite hüdrauliliste ja pneumaatiliste tööseadmete diagnostika ja remont A.2.9 Mootorsõidukite tööseadmete ning nende kinnitusmehhanismide diagnostika ja remont A.2.10 Kliimaseadmete käitlemine A.2.11 Elektriliste kõrgepingeseadmete, kõrgepinge akude, kontrolleriite, muundurite hooldus, diagnostika ja remont A.2.12 Mootorsõidukite gaasiseadmete paigaldus, hooldus, diagnostika ja remont
Specialised areas of work Spetsialiseerumine sõltub mootorsõiduki kategooriast/liigist, kasutusotstarbest järgmiselt: sõiduautodiagnostik, veoauto-, bussi- ja liikurmasinadiagnostik. Kõik spetsialiseerumised on otseselt seotud kirjeldatud tööosadega. Mootorsõidukidiagnostik, tase 5 kutsestandard sisaldab järgmiseid osakutseid: Mootorsõidukite kliimaseadmete käitleja, tase 5 Mootorsõidukite kõrgepingel töötavate jõuseadmetetehnik/käitleja, tase 5 Mootorsõidukite gaasiseadmetetehnik/käitleja, tase 5 Elektri- ja hübriidmasinate diagnostik, tase 5 Mootorsõidukite gaasiseadmetediagnostik, tase 5
A.3 Work environment and specific nature of work Mootorsõidukidiagnostiku tööaeg on enamasti päeval. Töö on vahelduvate tööülesannetega ja toimub enamasti siseruumis. Võib ette tulla töötamist suurenenud ohu olukorras. Diagnostik töötab üldiselt seistes, kuid sageli ka ergonoomiliselt rasketes tingimustes. Võimalik on kokkupuude tervistkahjustavate ainetega (mootorikütused, määrdeained ja tehnilised vedelikud, happed, heitgaasid jmt). Töökeskkonnas võib esineda müra, tolmu, niiskust ja vibratsiooni.
A.4 Tools Mootorsõidukidiagnostik kasutab diagnostikaseadmeid, käsi-, elektri-, hüdro- ja pneumotööriistu ning töökoja-, remondi- ja hooldusseadmeid. Arvuti baasil erinevad tarkvaralahendusega diagnostika programmid ja simulaatorid. Ta kasutab ka tööriistast ja isikukaitsevahendeid.
A.5 Personal qualities required for work: abilities and characteristics Mootorsõidukidiagnostiku eeldatavad isikuomadused on korrektsus, täpsus, vastutustunne, koostöövalmidus, pingetaluvus, analüüsi- ja otsustusvõime ning loov mõtlemine.
A.6 Professional preparation Enamasti on mootorsõidukidiagnostikuna töötaval inimesel vastava eriala kutsekeskharidus ja/või töökohal õppides omandatud kutseoskused. Mootorsõidukidiagnostiku kutse eeldab vähemalt 2-aastast tõendatud töökogemust mootorsõidukitehniku erialal. Tal peab olema vastava kategooria mootorsõiduki juhiluba.
A.7 Most common occupational titles Mootorsõidukite diagnostik, sõiduautodiagnostik, autodiagnostik, veoauto- ja bussidiagnostik, liikurmasinate diagnostik, automehaanik, autoelektrik, tehnohooldemeister, tehnoseisundi-kontrolör, tehniline nõustaja, tehniline konsultant, meister.
A.8 Regulations governing profession Keskkonnaministri 11. märtsi 2005 määruse nr 16, Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse 842/2006 ning Euroopa Komisjoni määruste 303/2008, 307/2008 ning direktiivi 2006/40/EÜ põhjal on mootorsõidukite kliimaseadmete käitlejana töötamisel nõutav osakutse tunnistus.

Part B COMPETENCY REQUIREMENTS

B.1 Structure of occupation

Kutse taotlemisel tuleb valida vähemalt üks spetsialiseerumine.

Sõiduautodiagnostiku kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1–B.2.7 ja B.2.13 tõendamine.

Veoauto-, bussidiagnostiku kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1–B.2.9 ja B.2.13 tõendamine.

Liikurmasinadiagnostiku kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1–B.2.9 ja B.2.13 tõendamine.

Mootorsõidukite kliimaseadmete käitleja osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.6, B.2.10 ja B.2.13 tõendamine.

Mootorsõidukite kõrgepingel töötavate jõuseadmetetehnik osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1; B.2.3; B.2.4, B.2.11 ja B.2.13 tõendamine.

Mootorsõidukite gaasiseadmetetehnik osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1, B.2.3, B.2.12 ja B.2.13 tõendamine.

Elektri- ja hübriidmasinate diagnostik, tase 5 taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1; B.2.3; B.2.4, B.2.11 ja B.2.13 tõendamine.

Mootorsõidukite gaasiseadmetediagnostik, tase 5 osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1, B.2.3, B.2.12 ja B.2.13 tõendamine.

B.2 Competences

MANDATORY COMPETENCES

B.2.1 Mootorielektroonika diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib mootorielektroonika seadiseid ning vajadusel vahetab ja seadistab; 2) kontrollib heitgaasi koostist ja heitgaasi ohutustamiseseadiste tööd; 3) loeb ja salvestab rikkekoodide; 4) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 5) aktiveerib täitureid; 6) mõõdab müra, vibratsiooni, rõhkusi ja elektrisignaale. Teadmised: 1) sisepõlemismootorite elektroonilise juhtimise tööpõhimõte; 2) hübriid- ja elektriagamite tööpõhimõte; 3) alternatiivkütustel töötavate mootorite tööpõhimõte. Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.2 Jõuülekande diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib jõuülekande ning selle komponentide tööd (näit automaatkäigukastid, nelikveosüsteemid); 2) loeb ja salvestab rikkekoodide; 3) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 4) aktiveerib täitureid; 5) mõõdab müra, vibratsiooni, rõhkusi ja elektrisignaale; 6) osandab, defekteerib ja koostab seadiseid. Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.3 Siinivõrkude diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib siinivõrke (näit CAN, LIN, MOST, FlexRay jm); 2) salvestab rikkekoodide ja siinivõrgu parameetreid;	

3) kontrollib siinide korrasolekut.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.4 Elektriseadiste ja mugavussüsteemide diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib elektriseadiste ja mugavussüsteemide ning nende komponentide tööd (näit esilaternate korrektorid, tagurdus- ja parkimisabi, audio- ja navigatsiooniseadmed, alarmseadmed, mootori käivitustõkis); 2) loeb ja salvestab kliendiseadeid (raadiomälu, istme asend, peeglid jne); 3) loeb ja salvestab rikkekoodide; 4) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 5) aktiveerib täitureid; 6) mõõdab ja salvestab elektrisignaale.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.5 Juhtimisseadmete ja veermiku diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib juhtimisseadmete ja veermiku ning nende komponentide korrasolekut (näit rool ja pidurid, veojoü- ja juhitavuskorrektorid, kaapevõldikud, diferentsiaaliblokeerimused); 2) loeb ja salvestab rikkekoodide; 3) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 4) aktiveerib täitureid; 5) mõõdab müra, vibratsiooni ja salvestab elektrisignaale; 6) vahetab seadiseid.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.6 Kliimaseadmete diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib kliimaseadmeid ning nende komponente; 2) vahetab ja/või paigaldab kliimaseadmeid ja nende osi; 3) loeb ja salvestab rikkekoodide; 4) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 5) aktiveerib täitureid; 6) mõõdab müra, vibratsiooni ja salvestab elektrisignaale; 7) remondib ja vahetab seadiseid. 8) osandab, defekteerib ja koostab seadiseid.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.7 Turvaseadiste diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib aktiiv- ja passiivseid turvaseadiseid ning nende komponente (näit turvaseadiste andurid, turvapadjad ja -kardinad, turvavõõde eelpingutid); 2) loeb ja salvestab rikkekoodide; 3) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 4) mõõdab ja salvestab elektrisignaale; 5) vajadusel vahetab pürotehnilisi passiivohutusseadiseid.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.8 Mootorsõidukite hüdrauliliste ja pneumaatiliste tööseadmete diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib hüdrauliliste ja pneumaatiliste tööseadmeid ning nende komponente;	

2) loeb ja salvestab rikkekoodide; 3) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 4) mõõdab ja salvestab elektrisignaale; 5) vajadusel vahetab ja remondib seadmeid.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.9 Mootorsõidukite tööseadmete ning nende kinnitusmehhanismide diagnostika ja remont	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib tööseadmeid, kinnitusmehhanisme ning nende komponente (elektro-pneumaatiliselt, -hüdrauliselt juhitud süsteemid); 2) loeb ja salvestab rikkekoodide; 3) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 4) mõõdab ja salvestab elektrisignaale; 5) vajadusel vahetab ja remondib seadmeid.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.10 Kliimaseadmete käitlemine	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) järgib oma tegevuses fluoritud kasvuhoonegaaside põhiste külmutusainetega seotud õigusaktides (põhiteadmised määruse EU nr. 842/2006 ja direktiivi 2006/40/EÜ asjakohastest sätetest) sätestatud; 2) järgib oma tegevuses külmutusainete keskkonnaohutu kasutamise ja ohutustehnika nõudeid; 3) käsitleb nõuete kohaselt külmutusagentsi mahutiit.	
Teadmised: 1) Fluoritud kasvuhoonegaaside kokkukogumise tavameetoditest	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.11 Mootorsõidukite kõrgepinge jõuseadmed	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib mootorsõiduki elektrilisi kõrgepingeseadmeid, kõrgepingeakusid, kontrollereid, muundureid ning nende komponente; 2) loeb ja salvestab rikkekoodide; 3) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 4) mõõdab ja salvestab elektrisignaale; 5) vajadusel vahetab ja remondib seadmeid; 6) järgib oma tegevustes seotud õigusaktides sätestatud; 7) järgib oma tegevuses ohutustehnika ja keskkonnaohutuse kasutamise nõudeid; 8) järgib oma tegevustes pingestamisega seotud töötoimingute ohutusnõudeid.	
Teadmised: 1) Võrguelekttri ja elektrialase ohutustehnika tundmine.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, praktiline töö, intervjuu	
B.2.12 Mootorsõidukite gaasiseadmed	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) diagnoosib mootorsõidukitele paigaldatud gaasiseadiseid ning nende komponente; 2) loeb ja salvestab rikkekoodide; 3) salvestab andurite ja täiturite parameetreid; 4) mõõdab ja salvestab elektrisignaale; 5) vajadusel vahetab ja remondib seadmeid; 6) järgib oma tegevuses seotud õigusaktides sätestatud, ohutustehnika ja keskkonnaohutu kasutamise nõudeid	
Teadmised:	

1) Vedelgaasi, surveseadmete ohutusnõuete tundmine.

Hindamismeetod(id):

kirjalik test, praktiline töö, intervjuu

RECURRING COMPETENCES

B.2.13 Mootorsõidukidiagnostik, tase 5 kutset läbiv kompetents	EstQF Level 5
Tegevusnäitajad: 1) teeb tööd ainult selleks sobivate tööriistade ja seadmetega ning vastavuses hooldus- ja remonditehnoloogiaga ning tööohutusnõuetega ja ettevõttes kehtiva korraga; 2) kontrollib kliendi kaebusi ja veendub nende paikapidavuses, vajadusel kasutab simulatsioonkatseid; 3) valmistab vastavalt töökorraldusele ette töökoha, hoiab selle korras ja töö lõppedes paigutab töövahendid ja tööriistad ettenähtud kohale; 4) planeerib hooldus- ja/või remonditööd ning nende järjestuse ja aja sõltuvalt varuosade ja remondimaterjalide olemasolust või tarnest; 5) salvestab ja taastab kliendiseaded (raadiomälu, istme ja rooli asend, kliimaseadme seadistused jm); 6) kontrollib ja hindab eelnevalt kliendiga kooskõlastatud tööde kvaliteedi vastavust remondijuhisele, vajadusel kõrvaldab ilmnenud kõrvalekaldeid; 7) esitab kliendile tehtud tööde kirjelduse ja dokumentatsiooni (näit arve, hooldusraamatu, üleandmis- ja vastuvõtuakti, vajadusel või kliendi nõudel diagnostika tulemuste väljatrüki); 8) kasutab energiat ja keskkonda säästvaid ning ohutuid töövõtteid; 9) teeb vajadusel testsõidu, juhindudes liikusseadusest ja testsõidu juhiseist; 10) suhtleb kaastöötajate ja klientidega sõbralikult ja korrektset ning lahendab lahkelsid rahulikult ja lahendusvõimalusi pakkudes; 11) vajadusel kirjeldab klientidele arusaadavalt remondi käiku ja annab selle kohta asjatundlikke selgitusi; 12) tehniliste jooniste ja skeemide lugemise oskus ning remondiandmebaaside, -kataloogide ja juhendite kasutamise oskus; 13) arvuti kasutusoskus tasemel ECDL (Moodul 1–Moodul 5) (lisa 2); 14) eesti keele mõistmine tasemel B2 ning rääkimine ja kirjutamine tasemel B1; 15) vähemalt ühe võõrkeele (soovitavalt inglise keel) mõistmine tasemel B1 ning rääkimine ja kirjutamine tasemel A2 (lisa 3).	
Teadmised: 1) mootorsõiduki süsteemid, mehhanismid, nende osad ning komponendid, nende ehitus, tööpõhimõte ja diagnoosimine - kõrgetasemel; 2) töö- ja keskkonnaohutusnõuded; 3) töötervishoiunõuded; 4) tuleohutusnõuded; 5) jäätmekäitlusnõuded; 6) juhtimise ja meeskonnatöö alused; 7) elektrotehnika alused; 8) pneumaatika ja hüdraulika alused; 9) masinaelemendid ja mehaanika alused; 10) tehniliste mõõtmiste alused; 11) kutsealaga seonduvate õigusaktide nõuded.	
Hindamismeetod(id): lähivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

Part C GENERAL INFORMATION AND ANNEXES

C.1 Information concerning compilation and certification of occupational qualification standard and reference to classification of occupations

1. ID of occupational qualification standard in register of occupational qualifications	12-10092014-03/7k
2. Occupational qualification standard compiled by:	Lauri Ert, Toyota Baltic AS, MTÜ Autokutseõppe Liit Rein Solnask, Kehтна Majandus- ja Tehnoloogiakool Vladimir Krasnoštšjokov, Toyota Baltic AS Valter Kokkota, MTÜ Autokutseõppe Liit Peeter Johansson, Tallinna Autobussikoondise AS Tarmo Talismaa, Volvo Estonia OÜ Piret Lilover, SA Innove Ülo Ramp, MTÜ Autokutseõppe Liit Janek Pukka, Rakvere Ametikool Andrus Simberg, MTÜ Autokutseõppe Liit
3. Occupational qualification standard approved by:	Transport and Logistics
4. No. of decision of Sectoral Council	18
5. Date of decision of Sectoral Council	10.09.2014
6. Occupational qualification standard valid until	05.02.2015
7. Occupational qualification standard version no.	7
8. Reference to International Standard Classification of Occupations (ISCO 08)	7231 Motor Vehicle Mechanics and Repairers
9. Reference to European Qualifications Framework (EQF)	5
C.2 Occupational title in foreign language	
English:	Vehicle technician, level 5
Finnish:	moottoriajoneuvon asentaja
Russian:	техник по автомобилям
C.3 Annexes	
Lisa 1 Tööosad ja tööülesanded	
Lisa 2 Arvuti kasutamise oskused	
Lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused	